

Húsvéti ünnepek

Húsvét a keresztény világ legnagyobb ünnepe, Jézus kereszthalálának és feltámadásának emlékére.

A zsidó vallásban Pészachkor (jelentése elkerülni, kikerülni) ünneplik az egyiptomi rabságból való szabadulást. Magyarul a kovásztalan kenyér (macesz) ünnepének is nevezik, mert a fáraó annyi időt sem hagyott a zsidóknak az Egyiptomból való távozásra, ameddig a kenyerüket megkeleszthették volna, ezért a vízből és lisztből gyúrt kelesztés nélküli maceszt (pászkát) ették.

Eredetileg a két ünnep időben egybeesett, majd 325-ben a niceai zsinat a keresztény húsvétot a tavaszi napéjegyenlőséget (március 21.) követő első holdtölte utáni vasárnapra tette.

Mivel ez az időpont évről-évre változó, a Húsvét ún. mozgó ünnep. Az ünnepet megelőző 40 nap a nagyböjt, Jézus 40 napos pusztai böjtjének emlékére, a felkészülés, a lelki és testi megtisztulás ideje.

Jézus kereszthalálának története

A húsvétot megelőző vasárnapot nevezik virágvasárnapnak, Jézus Jeruzsálembe való bevonulásának emlékére. Jézus számárháton érkezett a városba, a nép virágokat, pálmaágakat hintett lába elé, így dicsőítette. A főpapok, akik rossz szemmel nézték Jézus tanításait, úgy döntöttek, hogy tanítványai körében elfogják, s az áruláshoz megnyerték Júdást. Az utolsó vacsorát (a zsidó Pészah ünnepén) Jézus tanítványai körében költötte el.

Kenyeret nyújtott tanítványainak, és ezt mondta: "Vegyétek, ez az én testem", és bort, mondván: "Igyátok, mert ez az én vérem." A vacsora után Jézus tanítványai a Getsemáné kertbe ment, s arra kérte őket, hogy virrasszanak vele. A tanítványok azonban elaludtak, nem virrasztottak mesterükkel. Itt a Getsemáné kertben árulta el Júdás egy csókkal Jézus kilétét a katonáknak, akik elhurcolták.

Mivel Jézus azt állította magáról, hogy Isten fia, istenkáromlással vádolták, a nemrég még éljenző tömeg gyalázkodott, Péter pedig, aki leghűségesebb tanítványa volt megtagadta, hogy ismeri. A katonák a római helytartó Poncius Pilátus elé hurcolták, aki a népre bízta Jézus bűnösségének megítélését. A tömeg Jézust bűnösnek ítélte, Pilátus pedig megmosta kezét, ezzel jelezve, hogy Jézus halála nem az ő kezéhez tapad.

A foglyot töviskoszorúval megkoronázták és így gúnyolták: "Íme a zsidók királya!"

Ezután a kereszttel a vállán Jézus elindult a Golgota hegyre, ahol megfeszítették.

Halálakor a jeruzsálemi templom oltárát díszítő kárpit megrepedt, a föld megnyílt. A sziklasírhoz, ahová temették, öröket állítottak a főpapok, hogy el ne lopják a testet, hisz a jövődőlés szerint, a halál utáni harmadik napon elhagyja Jézus a sírját. Vasárnap három asszony, köztük Jézus anyja is, finom kenetekkel a sírhoz mentek, mely nagy földindulás közepette föltáruult, megjelent egy angyal, s jelentette, hogy Jézus nincs már ott, föltámadott.

Jézus Jeruzsálembe való bevonulásának emlékére a húsvét előtti vasárnapot virágvasárnapnak nevezzük.

Általánosan elterjedt szokás a nagymise előtti barkaszentelés, melyet a pap aztán kioszt a hívek között.

A megszentelt barkának gyógyító, rontásűző szerepet tulajdonítottak. Gyakorta leszúrták a földbe, azt tartva, hogy elűzi a férgek.

Nagycsütörtökön elhallgatnak a templomok harangjai, azt tartják, a harangok Rómába mentek, ott gyászolják Krisztust. Szokás volt ilyenkor kereplővel zajt kelteni, így gondolták elűzni a gonoszt és így helyettesítették a harangokat.

Liturgikus szokás a nagycsütörtöki lábmosás. Általában magas rangú egyházi személyek mosták meg ilyenkor tizenkét szegény ember lábát.

Szintén liturgikus eredetű szokás a pilátusverés vagy égetés. A templomban a gyerekek égtelen zajt csaptak (verték a padokat), vagy a falu határában Pilátust jelképező szalmabábut égettek. Elterjedt szokás nagycsütörtökön a virrasztás, annak emlékére, hogy Jézus az olajfák hegyén virrasztott. Bizonyos vidékeken zöldcsütörtöknek is nevezték, mivel ezen a napon zöld növényekből készült ételeket főztek (sóska, spenót...), a bő termés reményében.

Nagypénteken halt kereszthalált Jézus. A keresztények körében a bűnbánat, a mély gyász és a szigorú böjt napja. A templomokban az oltárakat letakarják, a harangok némák.

Nagypéntekhez babonás félelmek kötődnek a paraszti életben. Tiltották az állattartással, földműveléssel kapcsolatos munkákat, nem sültöttek kenyeret (mert kővé válik), nem mostak (mert a ruha viselőjébe villám csapna), nem fontak.

A víznek, mint ősi pogány tisztulás szimbólumnak mágikus erőt tulajdonítottak. Nagypénteken napfelkelte előtt friss kútvízzel vagy patakvízzel kellett mosakodni, az védett a betegségek ellen. Ezt a hajnali vizet aranyvíznek nevezték. Az állatokat is kihajtották a patakhoz itatni, és le is fürösztözték őket, hogy ne legyenek betegek. Szokásban volt a határjárás, határkerülés is. Ilyenkor a férfiak a templom előtt gyülekeznek, csoportosan mennek a határba, ahol zajkeltéssel, kerepléssel üzték el az ártó erőket a földekről.

Nagyszombaton véget ér a 40 napos böjt, és újra megszólalnak a harangok. Legjelentősebb eseményei a nagyszombatnak a víz- illetve tűzszentelés. Katolikus templomokban a gyertyát a megszentelt tűz lángjáról gyújtják meg. Az új tűz gyújtása a remény szimbóluma is.

Húsvét vasárnapján a kereszténység legnagyobb ünnepét, Jézus feltámadását ünnepli. Ünneplése a VIII. század körül vált általánossá, bár már a III. századból vannak adatok, melyek húsvét vasárnap megünneplésére utalnak. Ezen a napon a reggeli mosdóvízbe sok helyütt piros tojást tettek, ennek egészségvarázsló szerepet tulajdonítottak.